

Veiligheidsanalyse gemeente Noordenveld 2022

Auteurs:	H. Greven
Functie:	medewerker Openbare Orde en Veiligheid en Rampenbestrijding
Organisatie:	Gemeente Noordenveld
Afdeling:	Bedrijfsvoering
Vakgroep:	Algemene Zaken
Portefeuillehouder:	K. Smid (burgemeester)

Inleiding

Het veiligheidsdomein is continu in beweging. De afgelopen jaren hebben verschillende ontwikkelingen plaatsgevonden die effect hebben op het integraal veiligheidsbeleid van gemeenten, zoals de coronapandemie, crisishulpverlening en cybercriminaliteit. Het huidige Integraal Veiligheidsbeleid loopt tot en met 2022 en loopt eind dit jaar af. De prioritering op dit beleid is 4 jaar geleden vastgesteld en daarmee bestaat de kans dat de huidige prioriteiten niet meer actueel zijn en onvoldoende aansluiten bij de praktijk. Hierdoor is een actualisatie van het integraal veiligheidsbeleid noodzakelijk.

Voor u ligt de veiligheidsanalyse van de gemeente Noordenveld. Deze analyse geeft een beeld van de ontwikkelingen in de subjectieve en objectieve veiligheid in de gemeente Noordenveld. De analyse vormt de basis voor het benoemen van de prioriteiten voor het nieuwe integraal veiligheidsbeleid.

Methodiek

De veiligheidsanalyse is opgesteld aan de hand van de methode Kernbeleid Veiligheid, een instrument dat afkomstig is van de Vereniging voor Nederlandse Gemeenten (VNG). Hierin worden 5 veiligheidsvelden benoemd, waarbinnen diverse veiligheidsthema's worden onderscheiden. Het gaat om de volgende veiligheidsvelden:

1. Veilige woon- en leefomgeving
2. Bedrijvigheid en veiligheid
3. Jeugd en veiligheid
4. Fysieke veiligheid
5. Integriteit en veiligheid

Naast de bovenstaande 5 veiligheidsvelden zijn er twee strategische thema's die op meerdere bovenstaande thema's terugkomen. Dit zijn de thema's gedigitaliseerde criminaliteit en zorg en veiligheid.

Om te komen tot deze veiligheidsanalyse is op verschillende manieren informatie vergaard. Ten eerste zijn er interviews gehouden met verschillende sleutelfunctionarissen. Hiermee worden personen bedoeld die vakinhoudelijk veel met een onderwerp, dat onder een veiligheidsveld valt, te maken hebben. Daarnaast is de Veiligheidsmonitor 2021 een belangrijke bron van input geweest bij het opstellen van deze veiligheidsanalyse. Dit is een terugkerend bevolkingsonderzoek naar veiligheid, leefbaarheid en slachtofferschap onder de inwoners van de gemeente Noordenveld. In 2021 is voor dit onderzoek door het CBS een aselechte steekproef getrokken van 813 personen uit de Basisregistratie Personen (BRP) van de gemeente Noordenveld. De geselecteerde inwoners kregen in augustus 2021 een brief thuis met een persoonlijke uitnodiging voor deelname aan het onderzoek en konden vervolgens tot november (online) de vragenlijst invullen. Aan de inwoners die nog niet hadden geantwoord is tweemaal een herinnering per post verstuurd. In totaal hebben 284 van de 813 geselecteerde inwoners een volledige vragenlijst ingevuld. Dit komt neer op een respons van 34,9%. Het landelijke responspercentage van de Veiligheidsmonitor 2021 bedraagt 31,7%. Daarnaast hebben 62 inwoners van Noordenveld deelgenomen aan de landelijke Veiligheidsmonitor. Deze zijn toegevoegd aan het respons bestand. De totale respons komt daarmee uit op 346.

Naast de Veiligheidsmonitor wordt voor het opstellen van deze veiligheidsanalyse nog cijfers gebruikt die aangeleverd zijn door de politie en handhaving.

Leeswijzer

In de veiligheidsanalyse wordt per veiligheidsthema beschreven hoe de cijfers, hoofdlijnen en trends eruitzien. Daarnaast wordt aandacht besteed aan de huidige aanpak voor de desbetreffende problematiek. In de hoofdstukken van dit rapport worden de resultaten van de Veiligheidsmonitor van Noordenveld afgezet tegen de resultaten in het basisteam van de politie (BT Noord Drenthe), de veiligheidsregio (VR Drenthe) en de landelijke cijfers over 2021 (Nederland). In hoofdstuk 1 wordt het veiligheidsveld veilige woon- en leefomgeving behandeld. Bedrijvigheid en veiligheid komt in hoofdstuk 2 aan bod, waarna vervolgens in hoofdstuk 3 jeugd en veiligheid centraal staat. Het veiligheidsveld fysieke veiligheid komt in hoofdstuk 4 aan bod en tenslotte wordt het veiligheidsveld integriteit en veiligheid behandeld in hoofdstuk 5.

Inhoud

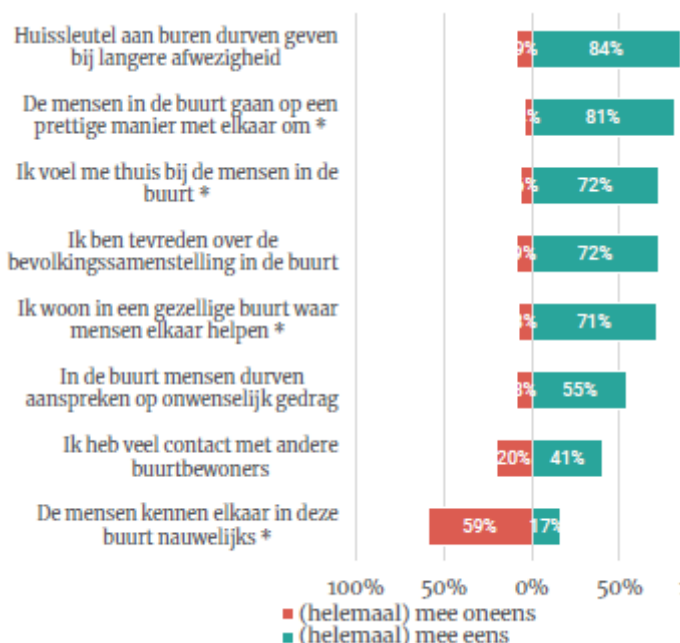
Inleiding	1
Hoofdstuk 1. Veilige woon- en leefomgeving	4
1.1 Sociale kwaliteit	4
1.2 Fysieke kwaliteit.....	7
1.3 Objectieve veiligheid.....	10
1.4 Subjectieve veiligheid	11
1.5 Huidige aanpak veilig woon- en leefomgeving	13
Hoofdstuk 2. Bedrijvigheid en veiligheid.....	15
2.1 Veilige winkelgebieden	15
2.2 Veilige bedrijventerreinen	15
2.3 Veilig uitgaan	16
2.4 Veilige evenementen	16
2.5 Veilig toerisme	16
2.6 Huidige aanpak bedrijvigheid en veiligheid	17
Hoofdstuk 3. Jeugd en veiligheid	18
3.1 Jeugdoverlast	18
3.2 Jeugdcriminaliteit/ individuele probleemjongeren.....	19
3.3 Jeugd, alcohol en drugs	19
3.4 Veilig in en om de school.....	20
3.5 Huidige aanpak jeugd en veiligheid.....	20
Hoofdstuk 4. Fysieke veiligheid	23
4.1 Verkeersveiligheid	23
4.2 Brandveiligheid	24
4.3 Externe veiligheid	25
4.4 Rampenbestrijding en crisisbeheersing	26
4.5 Huidige aanpak fysieke veiligheid	27
Hoofdstuk 5. Integriteit en veiligheid	28
5.1 Radicalisering en polarisatie.....	28
5.2 Georganiseerde criminaliteit.....	29
5.3 Veilig Publieke Taak	31
5.4 Ambtelijke en bestuurlijke integriteit	31
5.5 Huidige aanpak integriteit en veiligheid	32

Hoofdstuk 1. Veilige woon- en leefomgeving

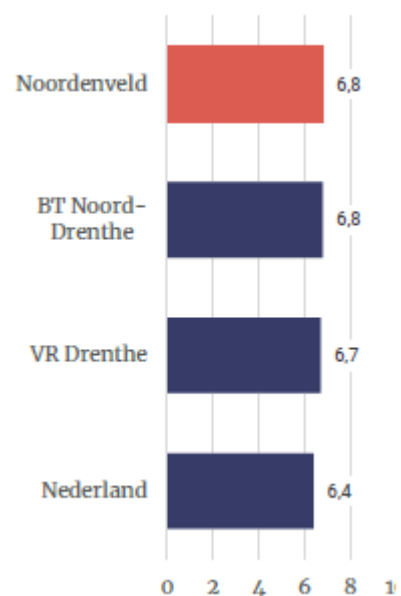
In dit veiligheidsveld staan de veiligheid en leefbaarheid in de 'alledaagse woon- en leefomgeving', in de wijk, de buurt en de straat centraal. Hoofdthema's zijn sociale kwaliteit, fysieke kwaliteit, objectieve veiligheid en subjectieve veiligheid.

1.1 Sociale kwaliteit

De sociale kwaliteit van een buurt, wijk of kern wordt sterk beïnvloed door 'intermenselijke relaties'. Belangrijke 'positieve' aspecten zijn betrokkenheid van bewoners bij de buurt, de kwaliteit van sociale netwerken, informele sociale controle, samenredzaamheid, e.d. De sociale kwaliteit kan onder druk komen te staan door verschijnselen als woonoverlast, burengerucht, overlast 'verwarde personen', multiprobleemgezinnen/-huishoudens, overlast door illegale bewoning, intimiderende buurtbewoners en drank- en drugoverlast.

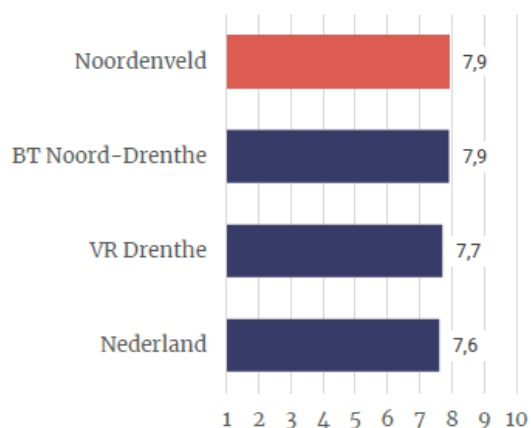

Figuur 1.1: Stellingen over sociale cohesie
* In schaal score sociale cohesie

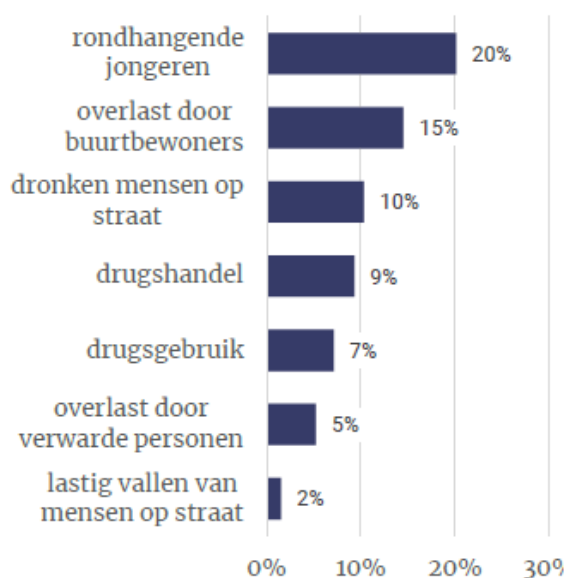
Figuur 1.2: Sociale cohesie (schaal score)

Acht op de tien inwoners geven aan dat de mensen in de buurt op een prettige manier met elkaar omgaan. Vier op de tien inwoners geven aan veel contact met andere buurtbewoners te hebben en ruim zeven op de tien inwoners is tevreden over de bevolkingssamenstelling in de buurt. De schaal score sociale cohesie voor de gemeente Noordenveld bedraagt 6,8. Dit is ongeveer gelijk aan de schaal scores van het basisteam Noord-Drenthe (6,8) en de veiligheidsregio Drenthe (6,7). In de gemeente Noordenveld ligt de schaal score wel hoger dan het landelijk gemiddelde (6,4), de inwoners van Noordenveld zijn dus positiever over de sociale cohesie in de buurt dan de inwoners van Nederland als geheel. Dit beeld is ten opzichte van vier jaar geleden niet veranderd. Noordenveld scoorde toen een 6,7 en Nederland een 6,2.

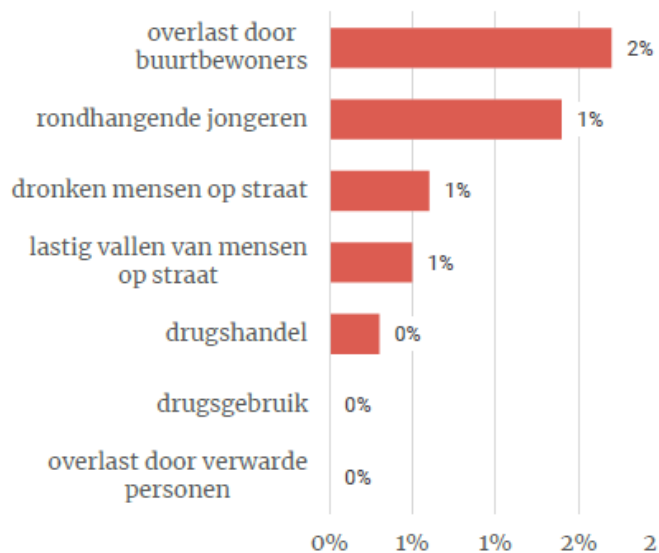

Figuur 1.3: Oordeel leefbaarheid woonbuurt (rapportcijfer)

Gemiddeld waarden de inwoners van Noordenveld de leefbaarheid van de woonbuurt met een rapportcijfer 7,9. Dit rapportcijfer is vergelijkbaar met de beoordeling in basisteam Noord-Drenthe, maar ligt hoger dan het rapportcijfer van Nederland (7,6). In 2017 was het leefbaarheid cijfer een 7,8.

Figuur 1.4: Sociale overlast (percentage komt wel eens voor in de buurt)

Figuur 1.5: Sociale overlast (percentage ervaart zelf veel overlast)

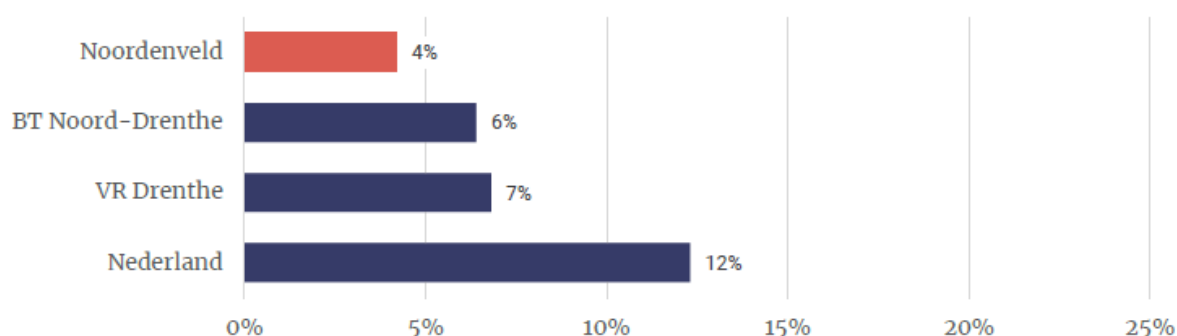
Van de verschillende soorten sociale problemen in de buurt, komen rondhangende jongeren (20%) volgens de inwoners van Noordenveld het vaakst voor, gevolgd door overlast door buurtbewoners (15%). Voor drugshandel (9%), drugsgebruik (7%), overlast door verwarde personen (5%) en het lastigvallen van mensen op straat (2%) geldt dat dit volgens minder dan een tiende van de inwoners wel eens voorkomt in de buurt. Noordenvelders hebben in het afgelopen jaar het vaakst veel hinder ondervonden door overlast door buurtbewoners (2%).

Indicator	Jaar			
	2018	2019	2020	2021
Overlastmeldingen				
Overlast i.v.m. alcohol/drugs	27	30	36	15
Aantreffen drugs	11	6	11	7
Overige drugsdelicten	3	6	5	10
Openbare dronkenschap	3	1	0	3
Burenruzie	70	75	106	82
Overlast door zwervers	6	4	5	8
Overlast door jeugd	130	101	167	196
Overlast door verward/overspannen personen	72	92	120	117

Tabel 1.1: Overlastmeldingen 2018-2021. Bron: politiecijfers.

Het aantal overlastmeldingen tussen 2018 en 2021 is op een aantal indicatoren gelijk gebleven of gedaald maar op een aantal indicatoren ook wel gestegen. Zo is in tabel 1.1 te zien dat er een grote stijging in het aantal overlastmeldingen zijn geweest in 2020 en 2021 bij het aantal overlastmeldingen door jeugd, burenruzies en door verwarde personen. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat meer mensen thuis waren door het coronavirus en hierdoor vaker overlast ervaren door jeugd of verwarde/overspannen personen. Daarnaast konden er veel activiteiten voor jeugd niet doorgaan waardoor de jeugd zich wellicht meer op straat bevond.

Er worden in de gemeente Noordenveld weinig meldingen gedaan over overlast door zwervers. De overlast i.v.m. alcohol en drugs zijn de afgelopen jaren stabiel gebleven.

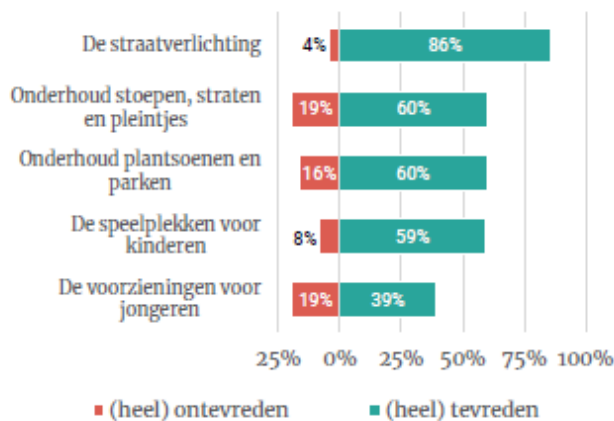

Figuur 1.6: Totale sociale overlast per gebied (percentage ervaart zelf veel overlast)

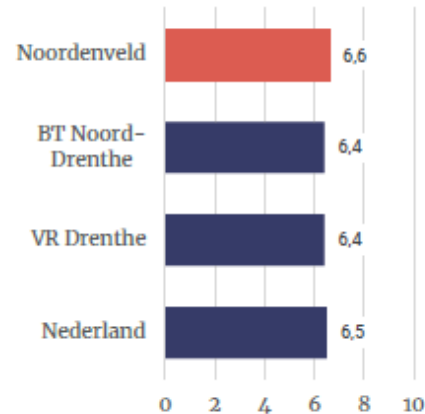
In totaal heeft 4 procent van de inwoners van Noordenveld in het afgelopen jaar veel overlast ervaren door sociale problemen in de woonbuurt. Dit is lager dan aan de mate van ervaren sociale overlast in het basisteam Noord-Drenthe (6%), maar ligt lager dan de ervaren overlast in de veiligheidsregio Drenthe (7%) en het landelijk gemiddelde (12%).

1.2 Fysieke kwaliteit

De fysieke kwaliteit van een buurt, wijk of kern heeft betrekking op de fysieke kenmerken van de woonomgeving. Dit zijn onder andere de inrichting, het onderhoud en beheer van de openbare ruimte. Inbreuk op de fysieke kwaliteit maken onder meer vernielingen, graffiti, zwerfvuil en andere tekenen van verloedering.

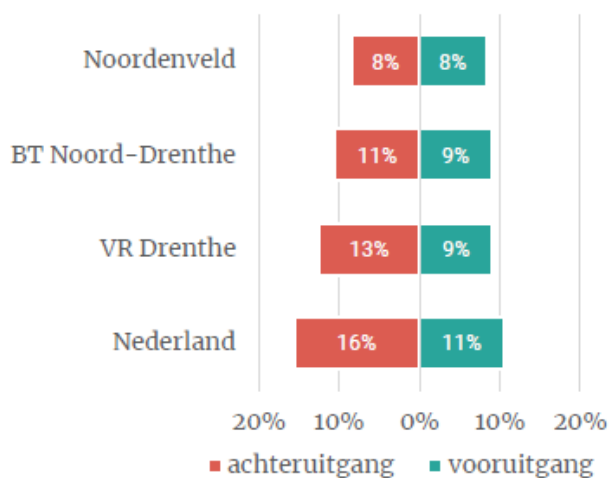
Figuur 1.7: Tevredenheid fysieke voorzieningen

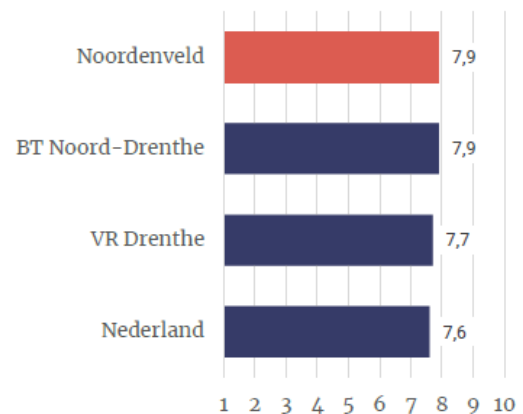
Figuur 1.8: Fysieke kwaliteit (schaalscore)

Van de verschillende fysieke voorzieningen in de buurt, zijn de inwoners van Noordenveld het meest tevreden over de straatverlichting (86%). Ook zijn zes op de tien bewoners tevreden over het onderhoud van stoepen, straten en pleintjes en over het onderhoud van plantsoenen en parken. Een kleinere groep inwoners tevreden over de aanwezige voorzieningen voor jongeren in de buurt (39%), bijna twee op de tien bewoners (19%) zijn hier bovendien ontevreden over.

De schaaftscore fysieke kwaliteit voor de gemeente Noordenveld bedraagt 6,6. Deze schaaftscore is vrijwel gelijk aan de scores van het basisteam Noord-Drenthe (6,4), de veiligheidsregio Drenthe (6,4) en Nederland (6,5). Noordenvelders hebben dus een soortgelijke waardering voor de kwaliteit van de fysieke voorzieningen als de inwoners van de referentiegebieden. Ten opzichte van 2017 is de schaaftscore op fysieke kwaliteit met 10 procent gestegen.

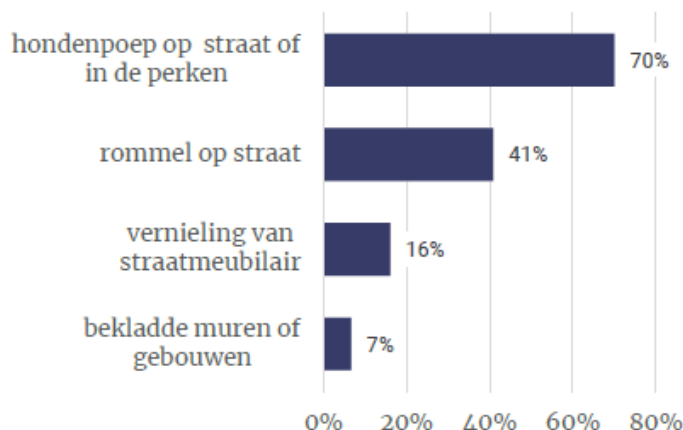
Figuur 1.9: Oordeel woonbuurt (percentage)

Figuur 1.10: Oordeel leefbaarheid woonbuurt (rapportcijfer)

Het overgrote deel van de inwoners van Noordenveld (81%) vindt dat de leefbaarheid in de buurt het afgelopen jaar gelijk is gebleven. Acht procent van de inwoners van Noordenveld is van mening dat de woonbuurt in het afgelopen jaar vooruit is gegaan, een net zo grote groep vindt juist dat er sprake was van achteruitgang. In de gemeente Noordenveld is de groep inwoners die vindt dat de buurt achteruit is gegaan kleiner dan in zowel de veiligheidsregio Drenthe (13%) als in Nederland (16%).

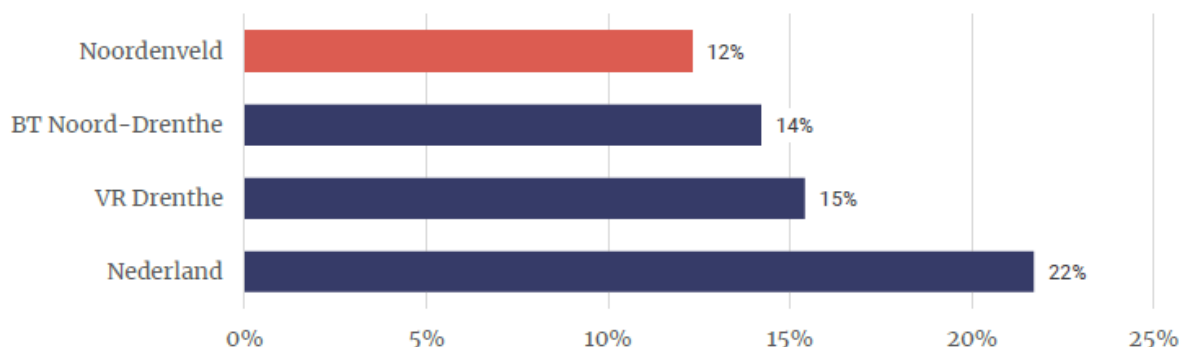
Noordenvelders beoordelen de leefbaarheid van de woonbuurt met een gemiddeld rapportcijfer 7,9. Dit rapportcijfer is vergelijkbaar met de beoordeling in het basisteam Noord-Drenthe, maar ligt hoger dan de rapportcijfers van de veiligheidsregio Drenthe (7,7) en Nederland (7,6).

Figuur 1.11: Fysieke verloedering (percentage komt wel eens voor in de buurt)

Figuur 1.12: Fysieke verloedering (percentage ervaart zelf veel overlast)

Figuur 1.13: Totale fysieke verloedering per gebied (percentage ervaart zelf veel overlast)

Van de verschillende soorten fysieke verloedering, komt hondenpoep op straat of in de perken volgens de inwoners van Noordenveld het vaakst voor (70%). Ruim vier op de tien inwoners (41%) geven aan dat zij wel eens rommel op straat zien. Bekladde muren of gebouwen komen minder vaak voor (7%). Hondenpoep op straat of in de perken heeft in het afgelopen jaar ook het vaakst gezorgd voor veel overlast, 11 procent van de inwoners ondervond hierdoor veel hinder. Zowel rommel op straat als de vernieling van straatmeubilair heeft bij 1 procent van de Noordenvelders geleid tot veel overlast.

In totaal heeft 12 procent (tabel 1.9) van de inwoners van Noordenveld in het afgelopen jaar veel overlast ervaren door fysieke verloedering in de buurt. De mate van ervaren overlast door fysieke verloedering ligt hiermee beneden het landelijk gemiddelde (22%).

Indicator	Jaar			
	2018	2019	2020	2021
Vernielingen				
Vernieling van/aan auto	38	40	23	37
Vernieling van/aan openbaar vervoer	0	0	1	1
Vernieling van/aan openbaar gebouw	3	1	0	5
Vernieling overige objecten	61	66	81	80
Openlijke geweldpleging tegen goederen	0	0	1	0

Tabel 1.2: Meldingen vernielingen, vergelijking 2018-2021. Bron: politiecijfers.

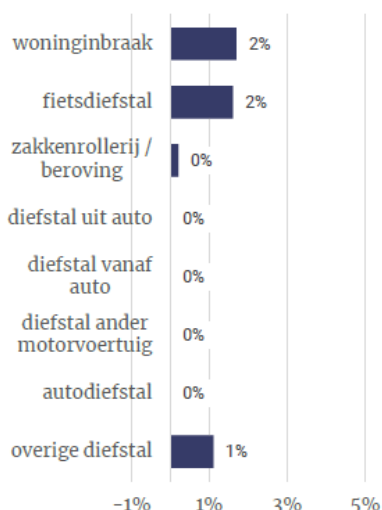
In 2021 hebben 37 vernielingen aan auto's plaatsgevonden. Dit aantal is vergelijkbaar met voorgaande jaren. Er zijn enkele meldingen binnengekomen bij de politie over vernielingen van/aan openbaar vervoer, openbare gebouwen en openlijke geweldpleging tegen goederen. Dit ligt in de lijn van meldingen van voorgaande jaren. De vernielingen aan overige objecten zijn de laatste twee jaren wel gestegen ten opzichte van 2019.

1.3 Objectieve veiligheid

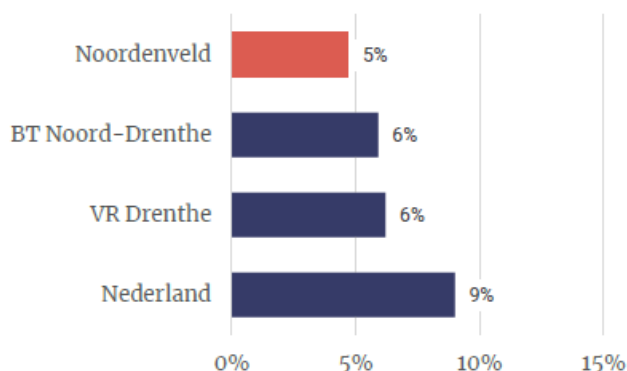
Objectieve veiligheid heeft te maken met de mate waarin de inwoners persoonlijk zijn geconfronteerd met diverse vormen van veelvoorkomende criminaliteit. Voorbeelden hiervan zijn woninginbraken, fietsendiefstal, diefstal vanaf/uit auto en diverse vormen van geweld waaronder huiselijk geweld.

Indicator	Jaar			
	2018	2019	2020	2021
Vermogensdelicten				
Woninginbraak	77	44	26	35
Diefstal uit auto	5	12	11	15
Diefstal van auto	3	1	1	3
Diefstal van fiets	47	30	32	29
Diefstal overig	5	4	21	13
Geweld				
Eenvoudige mishandeling	51	45	43	34
Openlijke geweldpleging	4	3	1	1
Doodslag/moord	2	2	1	3
Incidenten huiselijk geweld	20	17	16	12
Incidenten zeden (geweld)	3	5	5	1

Tabel 1.3 Meldingen vermogensdelicten en geweld, vergelijking 2018-2021. Bron: politiecijfers

Figuur 1.14: Slachtofferschap vermogensdelicten

Figuur 1.15: Totaal slachtofferschap vermogensdelicten

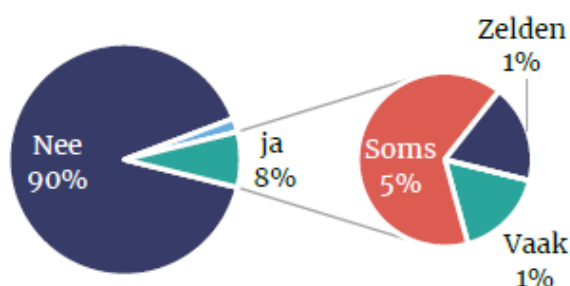
Van de verschillende soorten vermogensdelicten kwamen woninginbraak en fietsdiefstal het vaakst voor (beide 2%). Eén procent van de inwoners van Noordenveld is slachtoffer geworden van een overige vorm van diefstal. In tabel 1.3 is te zien dat er sinds 2018 een daling is in het aantal woninginbraken. Dit is een dalende trend die zich doorzet vanaf 2014 want toen was het aantal woninginbraken 117. De fietsendiefstal is vanaf 2019 gestabiliseerd. Het percentage elektrische fietsen van de gestolen fietsen is wel gestegen.

De indicator doodslag/moord vraagt om een nadere duiding. Geregistreerde incidenten zijn niet per definitie moord of doodslag. Ook pogingen met een deugdelijk middel om iemand te kunnen verwonden met mogelijk de dood ten gevolge worden als zodanig geregistreerd. Onder incidenten zeden met geweld valt het delict verkrachting. Dit is ten opzichte van 2017(3) weinig veranderd. Hierbij moet vermeld worden dat dit niet alleen de registraties betreffen uit het desbetreffende jaar, maar ook registraties uit het verleden waar slachtoffers nu melding van maken.

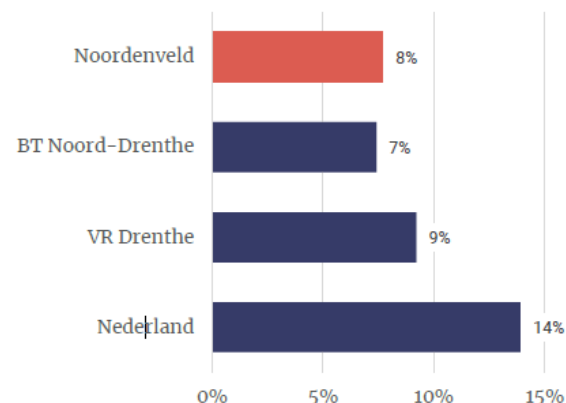
Inwoners van Noordenveld nemen ongeveer evenveel sociale voorzorgsmaatregelen tegen criminaliteit – zoals waardevolle spullen uit de auto halen, 's avonds het licht laten branden, fiets in bewaakte fietsenstalling zetten en waardevolle spullen thuis laten- als gemiddeld in Drenthe en Nederland.

1.4 Subjectieve veiligheid

Subjectieve veiligheid gaat om het veiligheidsgevoel van bewoners (hoe vaak voelt men zich onveilig, in hoeverre mijdt men bepaalde plekken) en om het veiligheidsgevoel van bewoners op bepaalde plekken binnen de gemeente (station, winkelgebied, uitgaansgebied e.d.).

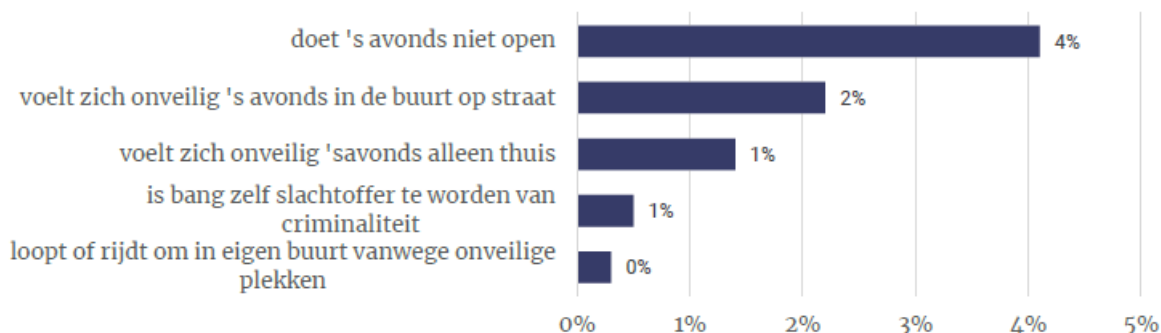

Figuur 1.16: Onveiligheidsgevoel in de buurt

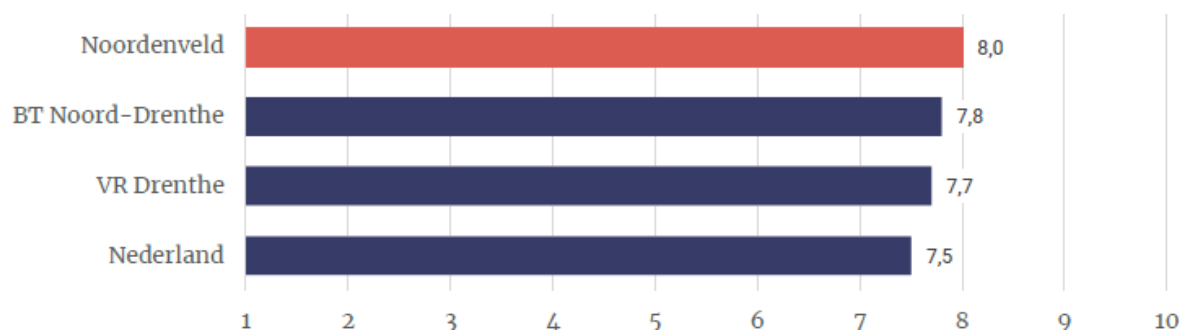
Figuur 1.17: Onveiligheidsgevoel in de buurt (percentage 'wel eens' onveilig)

In totaal geeft acht procent van de inwoners van Noordenveld aan dat zij zich wel eens onveilig voelen in de buurt. Men voelt zich het vaakst soms onveilig in de buurt, dit is het geval voor vijf procent van de Noordenvelders. Eén procent van de inwoners voelt zich zelfs vaak onveilig. Het percentage onveiligheidsgevoel in de buurt in Noordenveld ligt wel lager dan het landelijk gemiddelde.

Figuur 1.18: Vermijdingsgedrag (percentage 'komt vaak voor')

Inwoners die zich in een bepaalde situatie onveilig of onprettig voelen kunnen vermijdingsgedrag vertonen, ze passen hun gedrag aan uit gevoelens van onveiligheid. Figuur 1.18 geeft weer hoeveel procent van de inwoners van Noordenveld zegt dat een bepaalde vorm van vermijdingsgedrag bij hen persoonlijk voorkomt. Uit de figuur blijkt dat 4% 's avonds de deur niet altijd opendoet. Landelijk staat dit cijfer op 8%. Eén procent van de inwoners voelt zich 's avonds alleen thuis wel eens onveilig, dit geldt ook voor het bang zijn om zelf slachtoffer te worden van criminaliteit.

Figuur 1.19 Oordeel veiligheid woonomgeving per gebied (rapportcijfer)

De inwoners van Noordenveld inwoners is gevraagd om een algemeen rapportcijfer te geven voor de veiligheid in de eigen buurt (Figuur 1.14). De inwoners van Noordenveld beoordelen de veiligheid van de woonomgeving met een gemiddeld rapportcijfer 8,0. Dit rapportcijfer is significant hoger dan in het landelijk gemiddelde (7,5).

1.5 Huidige aanpak veilig woon- en leefomgeving

Netwerk sociaal wijkbeheer

Voor de verbetering van de leefbaarheid en de daaraan gekoppelde sociale veiligheid heeft de gemeente Noordenveld het sociaal wijkbeheer ingericht. Dit netwerk bestaat onder andere uit medewerkers van woningcorporaties, wijkagenten, jongerenwerkers en buurtmiddelaars van stichting Welzijn in Noordenveld. Ook sluiten medewerkers van gemeente Noordenveld aan van beheer, gebiedsverbinders en openbare orde en veiligheid. Voorbeelden van thema's die in dit multidisciplinair overleg worden opgepakt zijn (jeugd)overlast, groenbeheer, verkeersveiligheid, bestrating, verlichting, sociale (on)veiligheid en speelvoorzieningen. Doel van dit netwerk is om met individuele bewoners of vertegenwoordigers hiervan (zoals wijk- en dorpsbelangenverenigingen) problemen op het gebied van leefbaarheid op te lossen. Door inwoners, wijk- en dorpsbelangenverenigingen te betrekken bij de kwaliteit van veiligheid van hun leefomgeving probeert de gemeente de subjectieve veiligheidsbeleving te verhogen.

Wijk- en dorpsschouwen

Vanuit het netwerk sociaal wijkbeheer worden samen met wijk- en dorpsbelangenverenigingen dorps- en wijkschouwen georganiseerd. Tijdens een bijeenkomst worden problemen in kaart gebracht en afspraken gemaakt en over oplossingen op de terreinen van verkeer, groen, speelvoorzieningen, verlichting en bestrating. Ook sociale wijkproblematiek, zoals vereenzaming en overlast, wordt meegenomen in de schouw.

Buurtbemiddeling

Bij (langdurige) burencollicten kan buurtbemiddeling worden ingezet. Bij burencollicten valt te denken aan collicten over geluidsoverlast, erfscleidingscollicten, rommel, pesterijen, overlast door kinderen of huisdieren. Buurtbemiddeling wordt niet ingezet als het gaat om collicten waarbij sprake is van buitensporige agressie, familieproblemen, criminaliteit en alcohol- en drugsproblematiek. Buurtbemiddelaars zijn altijd neutraal, ze brengen bure die ruzie of een collic hebben met elkaar in contact. Vervolgens leidt de buurtbemiddelaar het gesprek tussen de bure in goede banen. Buurtbemiddeling maakt gebruik van geschoolde vrijwilligers die ingezet worden bij burencollicten. De buurtbemiddelaar kan goed luisteren, zonder daar een waardeoordeel aan te geven en draagt daardoor bij aan een buurt waarin mensen prettig met elkaar leven.

Multidisciplinaire overleg 23+ en 23- (MDO-overleg)

De Openbare Geestelijke Gezondheidszorg is een taak van de gemeente. Hiertoe bestaat een samenwerkingsverband uit gemeente, GGZ, VNN, maatschappelijk werk, woningbouwcoöperaties, sociale dienst en politie. Het doel van dit samenwerkingsverband is om langdurige zorgafhankelijke personen met complexe problemen, veelal zonder expliciete hulpvraag, beter te helpen.

Veiligheidsoverleg en gezags- driehoek

In het reguliere veiligheidsoverleg tussen de burgemeester en politie wordt maandelijks gesproken over de lokale veiligheidssituatie. In dit overleg worden eveneens casussen op het gebied van openbare orde en veiligheid die zich ad hoc aandienen besproken en verder gecoördineerd. Regelmatig wordt in een driehoeksoverleg met het Openbaar Ministerie, de politie en de overige Noord-Drentse gemeenten gesproken over veiligheidsthema's en de bijbehorende integrale aanpak.

Woninginbraken

Woninginbraak is een onderwerp dat binnen de politie valt onder het thema high impact crime. Dit heeft te maken met het feit dat een woninginbraak over het algemeen veel indruk op mensen maakt en een behoorlijke aantasting van de persoonlijke levenssfeer is. Naast dat de politie zich inzet om woninginbraken zoveel mogelijk tegen te gaan speelt ook de gemeente hier een rol in. De rol van de gemeente is vooral gericht op preventie. Het doel hiervan is bewustwording bij inwoners, bijvoorbeeld door middel van voorlichtingsavonden en oefeningen waarin inwoners gevraagd wordt uit te kijken naar verdachte omstandigheden. Daarnaast ondersteunt de gemeente inwoners met de WhatsApp buurtpreventiegroepen. In Noordenveld zijn er ongeveer 30 groepen actief. Deze groepen waarschuwen elkaar bij verdachte omstandigheden in de buurt. De gemeente Noordenveld stelt waarschuwborden ter beschikking voor de groepen, helpt bij het oprichten van deze groepen en geeft voorlichting. De afgelopen jaren zijn het aantal woninginbraken gedaald (tabel 1.2) hierdoor heeft dit thema op dit moment geen prioriteit totdat het aantal woninginbraken weer stijgt. Indien het aantal woningbaken weer stijgt dan zal bovenstaand beleid weer actiever worden uitgevoerd.

Burgernet

De gemeente Noordenveld is aangesloten bij Burgernet. Burgernet is een samenwerkingsverband tussen gemeenten, burgers en politie om de veiligheid in de woonomgeving te bevorderen. Via een telefonisch communicatiesysteem kunnen burgers die zich hebben aangemeld, bij net gepleegde misdrijven of andere dringende gebeurtenissen, zoals een vermist kind of een incident in de buurt, direct worden geïnformeerd. Een aangemelde burgernet-deelnemer krijgt dan het verzoek om uit te kijken naar de omschreven persoon en bij het zien dit direct aan de politie te melden, zodat deze gerichter kan zoeken.

Hoofdstuk 2. Bedrijvigheid en veiligheid

Dit veiligheidsveld omvat de veiligheid rondom de plaatsen met recreatieve en economische voorzieningen zoals bedrijventerreinen, winkelcentra en uitgaansgelegenheden. Het gaat in dit veiligheidsveld om de sociale veiligheid en de criminaliteit. Hieronder valt niet de fysieke veiligheid die bijvoorbeeld wordt aangetast door de risico's die individuele bedrijven op bedrijventerreinen met zich meebrengen. Het veiligheidsveld wordt ingedeeld in de volgende vier veiligheidsthema's; veilige winkelgebieden en bedrijventerreinen, veilig uitgaan, veilige evenementen, toerisme en veiligheid.

2.1 Veilige winkelgebieden

In winkelgebieden kunnen zich verschillende vormen van onveiligheid voordoen. Hierbij valt te denken aan winkeldiefstal, zakkenrollerij, en overvallen, maar ook om jongerenoverlast en vernielingen. Daarnaast kunnen zwerfvuil en andere tekenen van verloedering leiden tot subjectieve onveiligheid.

Indicator	Jaar			
	2018	2019	2020	2021
Vermogensdelicten				
Winkeldiefstal	25	27	30	18
Inbraak winkel	5	1	2	2
Totaal Veilig winkelgebied	23	22	24	18

Tabel 2.1: Veilig winkelgebied, vergelijking 2018-2021. Bron: politiecijfers

Het centrum van Roden is een drukbezocht winkelgebied. Uit de cijfers van de politie blijkt dat de meeste winkeldiefstallen plaatsvonden in het centrum van Roden. De winkeldiefstallen namen tot en met 2020 toe waarna in 2021 een daling plaatsvond. Dit is mogelijk te verklaren doordat het minder druk was in de winkels door corona. Hierdoor kon het winkelpersoneel waarschijnlijk beter toezichthouden op de winkelbezoekers. De inbraken in winkels zijn na 2018 afgenomen en daarna vrijwel gelijk gebleven.

2.2 Veilige bedrijventerreinen

Onveiligheid op bedrijventerreinen kent zowel sociale als fysieke aspecten. Fysieke aspecten zijn bijvoorbeeld: bedrijfsinbraak, diefstal, overvallen en vernielingen. Sociale aspecten is bijvoorbeeld de inrichting en het onderhoud van de terreinen, verkeersveiligheid en brandveiligheid. Ook kunnen zich illegale bewoning en drugsdelicten als hennepplantages voordoen.

Indicator	Jaar			
	2018	2019	2020	2021
Vermogensdelicten				
Diefstal/inbraak bedrijven en kantoren	7	3	4	3
Diefstal/Inbraak bedrijven en instellingen	8	6	7	12
Totaal vermogensdelicten bedrijventerrein	15	9	11	15

2.2: Veilige bedrijventerreinen, vergelijking 2018-2021. Bron: Politiecijfers

In tabel 2.2 is te zien dat de diefstal/inbraken in bedrijven en kantoren vanaf 2018 is afgenomen. Daarentegen is te zien dat in 2021 er een toename is bij de diefstal/inbraken bij bedrijven en instellingen. Dit komt omdat in 2021 er meerdere diefstallen in/uit een sportcomplex hebben plaatsgevonden.

2.3 Veilig uitgaan

Uitgaansvoorzieningen hebben enerzijds een positief effect op de veiligheid: het culturele en sociale klimaat varen er wel bij. Ook zijn er economische voordelen. Maar er kunnen zich ook veiligheidsproblemen rond uitgaansvoorzieningen voordoen, zoals geweld, overlast en vernielingen.

Indicator	Jaar			
	2018	2019	2020	2021
Geluidshinder				
Geluidshinder horeca	17	9	6	3

Tabel 2.3: Veilig uitgaan, vergelijking 2018-2021. Bron: Politie cijfers

In tabel 2.3 is een duidelijke afname te zien in het aantal meldingen van geluidshinder door horeca. In 2021 zijn dit er zelfs maar drie. Een verklaring hiervoor kan zijn dat er in 2020 en 2021 Coronaregels golden waardoor de horeca soms ook gesloten moest zijn voor publiek.

2.4 Veilige evenementen

Evenementen, vooral grootschalige, kunnen behoorlijke veiligheidsrisico's opleveren. De gemeente stelt voorwaarden aan de organisator betreffende de veiligheid en handhaaft hierop. Het is aan de organisator om deze voorwaarden te realiseren. De risico's zijn met name gelegen in geweld, overlast, vernieling, brandveiligheid en crisisbeheersing.

Indicator	Jaar			
	2018	2019	2020	2021
Geluidshinder				
Geluidshinder evenementen	12	4	3	1

Tabel 2.4: Veilige evenementen. Vergelijking 2018-2021. Bron: Politie cijfers

In de gemeente Noordenveld zijn jaarlijks meerdere evenementen. De gemeente verstrekt hiervoor jaarlijks ongeveer 160 vergunningen. Te denken valt aan dorpsfeesten in verschillende omvang, wielervedstrijden en belangrijke voetbalwedstrijden. Zo hebben onder andere Peize, Norg en Roden feesten waar veel bezoekers op afkomen. De grootste evenementen qua bezoekersaantallen zijn Kleintje Rodermarkt en de Rodermarktfeestweek. Met name de Rodermarkt trekt duizenden bezoekers gedurende 5 dagen achter elkaar. Met alle betrokken partijen en organisatoren wordt met elkaar gekeken hoe de evenementen op de meest veilige manier kunnen verlopen.

2.5 Veilig toerisme

Veilig toerisme heeft betrekking op de onveiligheid die zich kan voordoen in en rond recreatiegebieden, natuurgebieden en toeristische verblijfslocaties. De risico's treffen bijvoorbeeld diefstal van/uit voertuigen, inbraak, geweld, diefstal en vernieling. Ook kan het gaan om minder zichtbare vormen van criminaliteit, waarbij niet zozeer toeristen rechtstreeks het slachtoffer zijn. Bepaalde locaties kunnen een knooppunt vormen voor verschillende vormen van georganiseerde criminaliteit (drugsgelateerd, helling en mensenhandel)

Met name de gebieden rondom Norg worden gekenmerkt door recreatie en toerisme. Enerzijds voor dagrecreatie (bijvoorbeeld een bezoek aan het gevangensmuseum in Veenhuizen) en anderzijds door campings en recreatieparken. Mede vanwege het particuliere karakter van een aantal van deze parken en de ligging in overwegend bosachtig gebied is er sprake van een zekere anonimiteit op de campings. Deze anonimiteit kan faciliterend zijn voor criminele activiteiten en gaat ten koste van de leefbaarheid en veiligheid op en rond de vakantieparken.

2.6 Huidige aanpak bedrijvigheid en veiligheid

Bedrijventerreinen

Bedrijventerreinen, waaronder winkelgebieden in Roden en Peize, worden bewaakt vanuit het Parkmanagement Noordenveld. 's Avonds, 's nachts en in het weekend wordt er permanent op de industrieterreinen gesurveilleerd. Tevens worden de industrieterreinen beveiligd door beveiligingscamera's. Met behulp van sensoren en camera's worden bewegingen en geluiden geregistreerd en bekeken op afwijkingen. In geval van afwijking wordt actie ondernomen.

Horeca

De gemeente Noordenveld voert indien nodig een horecaoverleg met de politie. Hier worden dan verschillende disciplines van de gemeente bij betrokken. In dit overleg wordt de lokale horeca besproken en worden maatregelen genomen tegen overlast gevende situaties. Nieuwe horecaondernemers worden onderworpen aan een integriteitstoets op basis van de Wet Bibob. Daarnaast is er de mogelijkheid om overlastveroorzakers in het horecagebied van Roden een (waarschuwing) gebiedsverbod op te leggen. Afgelopen jaar is de politie gemandateerd om een waarschuwing gebiedsverbod op te leggen en tevens een 8-uursverbod voor hetzelfde gebied. Overlastmeldingen als gevolg van geluidshinder, vandalisme en het niet naleven van sluitingstijden worden ad-hoc opgepakt.

Veilige evenementen

Het evenementenbeleid van de gemeente Noordenveld is in 2019 vastgesteld. Hierin wordt gepoogd afstemming te vinden tussen het aantal evenementen dat jaarlijks plaatsvindt en de ondervonden overlast daarvan. Regionaal vindt periodiek een evenementenoverleg plaats. Hierbij wordt kennis uitgewisseld tussen verschillende betrokken partijen. Voorafgaand aan grote evenementen vindt waar nodig afstemming plaats. Bijvoorbeeld het zogenaamde Rodermarktoverleg, waar het grootste evenement van de gemeente Noordenveld wordt voorbereid. Daarnaast wordt maandelijks met diverse interne en externe partijen de lokale evenementen die plaats gaan vinden besproken en voorbereid. Zo nodig wordt na het plaatsvinden van het evenement een evaluatie gedaan van het evenement. Afgelopen jaren zijn grote stappen gezet om het evenement zo veilig mogelijk te laten verlopen. Zo is er bijvoorbeeld cameratoezicht geplaatst, zijn er huisregels opgesteld door de kermis en is de politie gemandateerd voor het opleggen van een gebiedsverbod.

Veilig toerisme

Noordenveld faciliteert, stimuleert en verbindt bij nieuwe ontwikkelingen op het terrein van toerisme en recreatie. Samen met de provincie, Recreatieschap Drenthe en RECRON werkt de gemeente Noordenveld aan het project Vitale Vakantieparken. Dit is een project om vakantieparken en campings in de gemeente, die er op dit moment recreatief en economisch gezien minder goed voorstaan, te ondersteunen om weer recreatief en economisch aantrekkelijk te worden. Die ondersteuning is er ook voor vakantieparken en campings die er goed voorstaan, om ze de mogelijkheid te bieden verder door te ontwikkelen. Een aspect van dit project is de leefbaarheid en veiligheid op deze parken. Regelmatig wordt intern en extern overleg gevoerd hoe te komen tot vitalere vakantieparken.

Hoofdstuk 3. Jeugd en veiligheid

In dit veiligheidsveld wordt specifiek gekeken naar jongeren in relatie tot veiligheid. De reden hiervoor is dat jongeren een bijzondere doelgroep zijn, maar ook omdat de doelgroep jeugd een specifiek netwerk kent en specifieke regimes waarbinnen deze actoren samenwerken. Dit veiligheidsveld wordt ingedeeld in de volgende vier veiligheidsthema's: jeugdoverlast, jeugdcriminaliteit, jeugd, alcohol en drugs, veilig in en om de school.

3.1 Jeugdoverlast

Dit thema heeft betrekking op de jeugdoverlast van jongeren, vaak in groepsverband. Het kan gaan om mildere vormen van overlast, maar ook om zwaardere vormen van overlast dat soms (kleine) criminaliteit met zich meebrengt. Het kan hierbij gaan om geluidsoverlast, intimiderend aanwezig zijn, zwerfvuil achterlaten, vernielingen en andere uitingen van (kleine) criminaliteit.

Indicator	Bron	Jaar				
		2017	2018	2019	2020	2021
Overlast						
Rondhangende jongeren komen wel eens voor (% ja)	Veiligheidsmonitor	23%				20%
Ervaart zelf veel overlast van rondhangende jongeren (% veel overlast)	Veiligheidsmonitor	2.9%				1%
Onveilig gevoel door (hang)jeugd (% vaak/soms)	Veiligheidsmonitor	21.9%				-%
Overlast jeugd meldingen	Politiecijfers	112	108	93	150	173

Tabel 3.1: Overlast door jongeren, vergelijking 2017-2021. Bron Veiligheidsmonitor/ politiecijfers

De gemeente hanteert het motto 'hangen en verblijven mag, overlast veroorzaken niet'. In de gemeente Noordenveld zijn meerdere plekken waar vaak jongeren rondhangen. Deze plekken zijn bij de politie en de gemeente bekend en worden geregeld bezocht door een wijkagent, gebiedsverbinder of jongerenwerkers. In tabel 3.1 is vanuit de veiligheidsmonitor een afname geconstateerd in het percentage rondhangende jongeren. Wat daarom wel erg opvalt is het aantal toegenomen meldingen uit de politiecijfers over jeugdoverlast. In 2017 stond deze nog op 112 maar in 2020 en 2021 is dit opgelopen tot 173. Dit is waarschijnlijk te verklaren doordat in 2020 en 2021 meer mensen thuis verbleven door corona. Hierdoor zagen de inwoners meer jeugd op straat terwijl dezelfde inwoners anders op het werk verbleven en dus ook geen overlast ervaren.

Indien een locatie meerdere meldingen ontvangt over jeugdoverlast of een locatie vaker terugkomt, wordt er een overleg ingepland met handhaving, politie, jongerenwerkers, gebiedsverbinders en openbare orde en veiligheid om te kijken hoe de overlast verminderd kan worden.

3.2 Jeugdcriminaliteit/ individuele probleemjongeren

In dit veiligheidsthema staan de individuele probleemjongeren centraal. Het gaat hierbij om jongeren met meerdere antecedenten (veelplegers) die in bepaalde opzichten de maatschappelijke aansluiting hebben verloren. Ze kunnen verenigd zijn in (criminele) jeugdgroepen. Jeugdige veelplegers worden gedefinieerd als jongeren van 12 tot en met 17 jaar die in het verleden meer dan vijf antecedenten hadden, waarvan 1 in het peiljaar.

In de gemeente Noordenveld zijn geen minderjarige veelplegers actief. Weliswaar kent de gemeente Noordenveld jongeren die bij de politie en justitie in beeld zijn. Zij zijn relatief jong met de politie in aanraking gekomen. Te denken valt aan de leeftijd van 12 en 13 jaar. Zij plegen verschillende soorten delicten.

3.3 Jeugd, alcohol en drugs

Binnen dit veiligheidsthema valt de overlast die ontstaat als gevolg van alcohol- en drugsgebruik in de openbare ruimte en in het uitgaansgebied. Dit gebruik kan in verband staan met geweld, vernielingen en geluidsoverlast. Een ander belangrijk aspect dat hier mee gemoeid is zijn de gezondheidsrisico's van (overmatig) alcohol- en drugsgebruik

Indicator				
	Gemeente Noordenveld	GGD Drenthe	Nederland	
Middelen				
Roken	4.3%	6.6%	4.3%	
Alcohol (5 of meer drankjes één gel.heid afg. 4 wkn.)	25,6%	26%	19,7%	
Alcohol(ooit) gehad	56,8%	58,9%	52,9%	
Hasj/Wiet (ooit gebruikt)	9.9%	8.2%	8.2%	
Politiecijfers	Jaar			
	2018	2019	2020	2021
Vandalisme/baldadigheid door jeugd	22	8	17	23

Tabel 3.3: CoronaGezondheidsmonitor GGD Jeugd 2021 (tweede en vierde klassers van het regulier voortgezet onderwijs) - politiecijfers

In tabel 3.3 is te zien dat in Noordenveld hetzelfde percentage jongeren rookt als in Nederland. Daarnaast zien we dat 25,6% van de gevraagde tweede en vierde klassers van het regulier voortgezet onderwijs in de afgelopen 4 weken (ten tijde van de uitvraag) meer dan 5 drankjes had gehad tijdens één gelegenheid. Ten opzichte van Drenthe is dit vrijwel gelijk, maar ten opzichte van Nederland (19,7%) ligt dit getal wel hoger. Daarnaast geeft 9.9% van deze jongeren aan in Noordenveld wel eens hasj of wiet te hebben gebruikt. Dit ligt wel hoger dan in Drenthe of in Nederland (8.2%). De politiecijfers van vandalisme/baldadigheid door jeugd laten in 2019 een daling zien, maar daarna weer een stijging in 2021. Het is mogelijk dat dit cijfer in het echt hoger ligt, maar dat inwoners niet altijd alles melden bij de politie. Uit een gesprek met een sleutelfunctionaris blijkt ook dat zij constateren dat jongeren ten opzichte van voorgaande jaren vaker middelen gebruiken en soms ook al vanaf een jonge leeftijd.

3.4 Veilig in en om de school

Jeugd kan dader en slachtoffer zijn van onveiligheid; thuis, in de buurt, bij het stappen maar ook op school. Mogelijke veiligheidsproblemen op en rond scholen zijn pesten, geweldpleging, diefstal, overlast, vernielingen en verkeersonveiligheid.

Vanuit het verkeersveiligheidsoogpunt is het veilig maken en houden van schoolomgevingen een aandachtspunt. Diverse schoolomgevingen zijn aangepakt. Alle basisscholen in de gemeente Noordenveld hebben het Drents Verkeersveiligheidlabel (DVL). Dit betekent dat de scholen voldoende aandacht besteden aan een veilige schoolomgeving bijvoorbeeld door veilig over te kunnen oversteken. Daarnaast zijn een aantal scholen af en toe onderhevig aan vandalisme en vernielingen. Veelal is hierbij een combinatie met aanwezigheid van hangjeugd. Om het pesten op scholen te voorkomen en te bestrijden hanteren scholen eigen pestprotocollen. Wanneer de gevolgen van het pesten voor kinderen dusdanig groot worden kan het CJG hulp aanbieden.

3.5 Huidige aanpak jeugd en veiligheid

Jeugdoverlast

Bij de aanpak van overlast door hangjongeren zijn verschillende partijen betrokken: wijk- en dorpsbelangenverenigingen, sociaal wijkbeheer, Centrum voor Jeugd en Gezin, wijkagenten en buurtwerkers. Via deze overleggen worden diverse onveilige/ongewenste situaties met overlast gevende jeugd aangepakt. Daarbij wordt het protocol 'meldingen overlast Hangjeugd gemeente Noordenveld' gevolgd. Hierin worden verschillende stappen gevolgd om gezamenlijk te komen tot een oplossing voor de overlast die hangjeugd veroorzaakt.

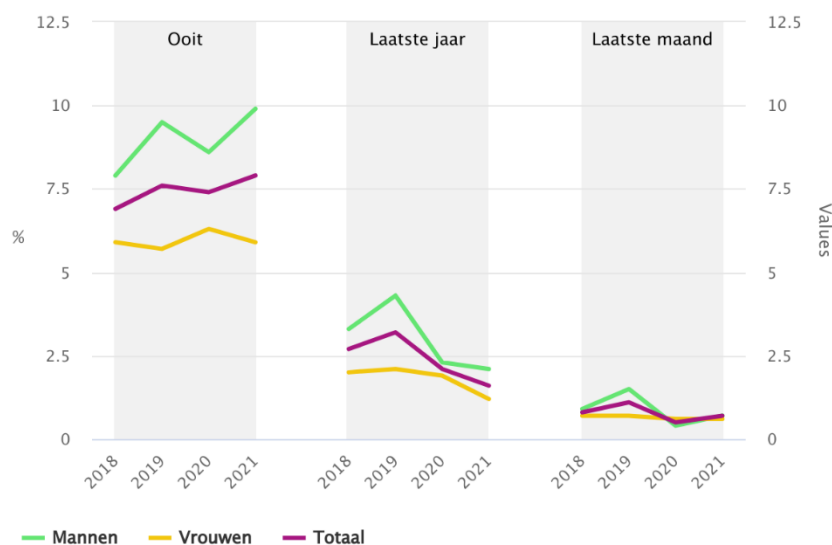
Jeugd, alcohol en drugs

Jaarlijks wordt het Way Out project georganiseerd. Dit is een project waarbij workshops aan jongeren worden gegeven over het gebruik en de gevolgen van alcohol en drugs. De diverse workshops worden gegeven door het Rode Kruis, de GGD, Verslavingszorg Noord Nederland, Centrum voor Jeugd en Gezin en de Politie. Naast de workshops voor jongeren, worden ook de ouders van de leerlingen in het project betrokken. De ouders krijgen een workshop van het Centrum voor Jeugd en Gezin en gaan met elkaar in gesprek over alcohol- en drugsgebruik onder jongeren. Hiermee willen Welzijn in Noordenveld en de gemeente jongeren onder andere leren hoe zij dergelijke risico's in het uitgaansleven kunnen vermijden. Met het Centrum voor Jeugd en Gezin en de politie zijn afspraken gemaakt over het aantreffen en doorverwijzen van minderjarigen die onder invloed zijn. Voor het toezicht op de naleving van de regels zijn (o.a. drankgebruik minderjarigen) van de Drank- en Horecawet zijn Boa's aangesteld. Wanneer een minderjarige betrapt wordt met alcohol kan de betreffende Boa de jongere gelijk doorverwijzen naar Bureau Halt.

De afgelopen jaren hebben scholen geïnvesteerd in rookvrije schoolpleinen om roken onder de jongeren tegen te gaan. Naast de schoolpleinen zijn er nog meer rookvrijelocaties aangewezen zoals kinderboerderijen en voetbalvelden om het roken te ontmoedigen.

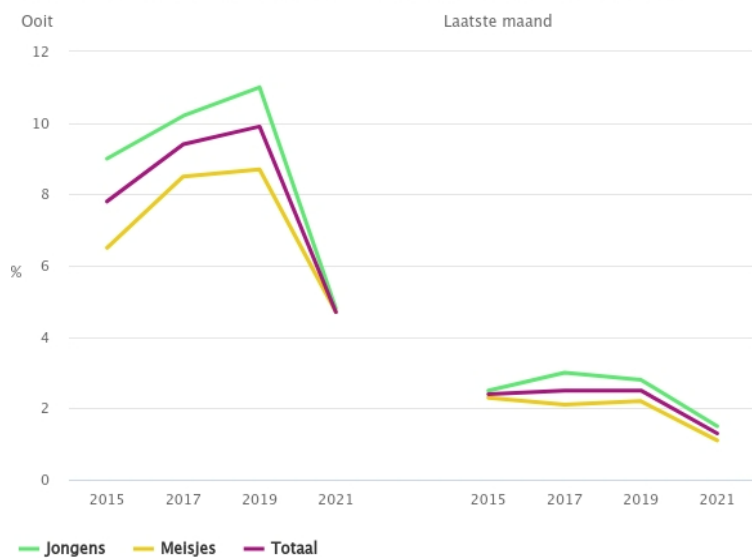
In de APV van Noordenveld staat het lachgasverbod. Op grond van dit artikel kan worden opgetreden indien er aangetoond kan worden dat er sprake is van een verstoring van de openbare orde of de aantasting van het woon- en leefklimaat/ anderszins sprake van hinder veroorzaken. Hier ligt een hoge bewijslast voor het aantonen dat dit artikel overtreden is, waardoor vervolging in de praktijk lastig is. Deze verbodsbepaling geldt enkel in de openbare ruimte en is niet van toepassing op privépercelen en gebouwen (horecagelegenheden).

Gebruik van lachgas in de bevolking van 18 jaar en ouder vanaf 2018, totaal en naar geslacht

Figuur 3.1 percentage gebruikers ooit in het leven, in het laatste jaar en in de laatste maand. Bron: gezondheidsenquête/ leefstijlmonitor CBS met RIVM en Trimbos instituut.

Trends in lachgasgebruik in het voortgezet onderwijs, naar geslacht, 12 t/m 16 jaar (%)

Figuur 3.2 Ooit= tenminste eenmaal gebruikt in het leven, laatste jaar laatste jaar = tenminste eenmaal gebruikt in het laatste jaar/maand Bron: HBSC-Nederland/leefstijlmonitor, UU, Trimbos-instituut

In figuur 3.1 staat de trend in lachgas gebruik over de gehele bevolking van 18 jaar en ouder vanaf 2018. In het figuur is te zien dat in 2019 een toename in het gebruik is geconstateerd (alleen onder mannen). In 2020 daalde het laatste-jaar- en laatste-maand-gebruik van lachgas. De daling in het laatste-jaar-gebruik heeft zich in 2021 voortgezet. Het laatste-maand-gebruik bleef in 2021 op hetzelfde niveau als in 2020.

In figuur 3.2 staan de trends vanaf 2015 in lachgasgebruik in het voortgezet onderwijs, naar geslacht, 12 t/m 16 jaar (%). In het figuur is te zien dat tussen 2019 en 2021 het percentage scholieren dat ervaring heeft met lachgasgebruik sterk is afgenomen. Het gebruik daalde van 9,9% in 2019 naar 4,7% in 2021. Ook het percentage scholieren dat in de afgelopen maand lachgas gebruikte nam af. Het percentage daalde van 2,5% in 2019 naar 1,3% in 2021.

Per 1 januari 2023 wordt het hebben, verkopen of vervoeren lachgas verboden via de Opiumwet. Het strafrechtelijk vervolgen van een feit wordt dan een politiebevoegdheid. Zo ver bekend, is hier landelijk (en lokaal) bij de politie nog geen eenduidige aanpak voor. Dit wordt halverwege 2023 verwacht.

Het verbod biedt in ieder geval wel de mogelijkheid om eerder op te kunnen treden. Er hoeft nu geen sprake meer te zijn van overlast over openbare ordeverstoringen om op te kunnen treden. Het doel van het lachgas verbod is om recreatief gebruik van lachgas terug te dringen en het aanbod te beperken.

Jeugdcriminaliteit

Jongeren van 12 tot 18 jaar die een strafbaar licht vergrijp hebben gepleegd, worden door de politie of door leerplichtambtenaren naar Halt verwezen voor een passende Halt-straf. Ze krijgen dan leeropdrachten en er volgen gesprekken met de jongere en de ouders. De jongere moet excuses aanbieden aan eventuele slachtoffers en de schade vergoeden. Tijdens de Halt-straf wordt er altijd gekeken of er nog meer speelt: thuis, op school of binnen de vriendengroep. Als er extra zorg nodig is verwijst Halt door naar de juiste specialist, zoals jeugd- of verslavingszorg.

Veilig in en om de school

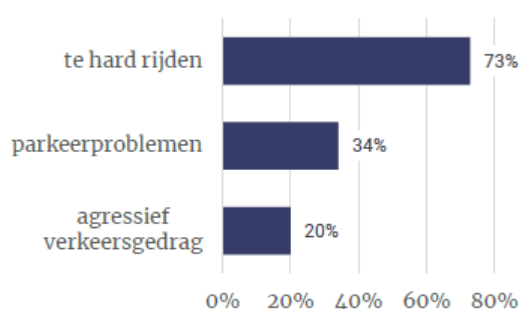
Alle basisscholen in de gemeente Noordenveld hebben het Drents Verkeersveiligheidslabel (DVL). Dit betekent onder anderen dat de omgeving rondom de school verkeersveilig is en dat verkeerseducatie opgenomen is in het schoolplan. Zo wordt gewaarborgd dat kinderen veilig van en naar school toe kunnen. Met betrekking tot sociale veiligheid (signalen verwaarlozing, mishandeling, etc.) hebben de scholen in Noordenveld eigen protocollen. Per casus wordt bekeken hoe dit opgepakt moet worden. Indien er sprake is van overlast veroorzakende hangjeugd bij een school wordt dit opgepakt vanuit het netwerk sociaal wijkbeheer.

Hoofdstuk 4. Fysieke veiligheid

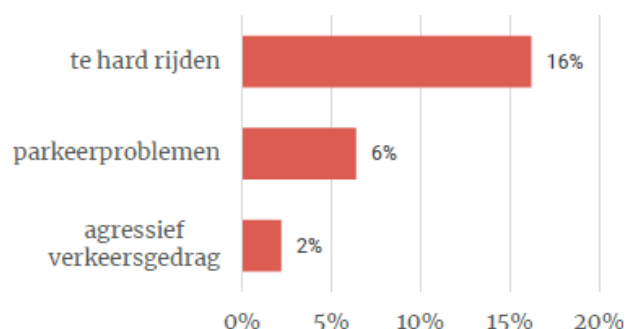
Fysieke veiligheid bestaat uit veiligheidsthema's zoals rampenbestrijding, crisisbeheersing, brandveiligheid en verkeersveiligheid. De gemeente, politie, brandweer en de hulpdiensten werken hierbij nauw samen. De aandacht ligt daarbij steeds meer op het voorkomen van gevaarlijke situaties zoals ongelukken en branden.

4.1 Verkeersveiligheid

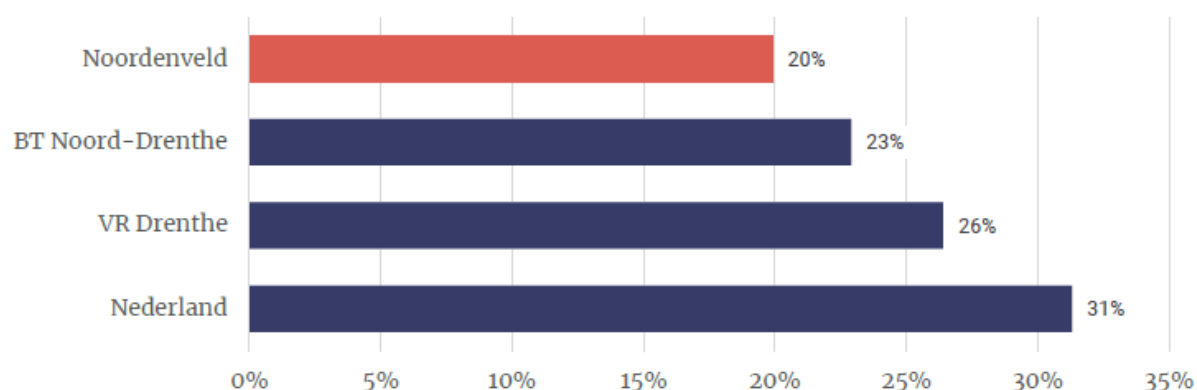
Verkeersveiligheid heeft betrekking op de veiligheid van verkeer voor verkeersdeelnemers in het algemeen, voor specifieke doelgroepen en in bepaalde gebieden (woongebied, scholen, winkelgebied e.d.). Deze veiligheid wordt beïnvloed door fysieke factoren (infrastructuur) en het rijgedrag van verkeersdeelnemers.

Figuur 4.1: Verkeersoverlast (percentage komt wel eens voor in de buurt)

Figuur 4.2: Verkeersoverlast (percentage ervaart zelf veel overlast)

Figuur 4.3: Totale verkeersoverlast per gebied (percentage ervaart zelf veel overlast)

Van de verschillende soorten verkeersproblemen, komt te hard rijden het vaakst voor in de buurt (73%). Ongeveer een derde van de inwoners (34%) geeft aan dat parkeerproblemen wel eens voorkomen in de buurt. Agressief verkeersgedrag komt minder vaak voor (20%). Te hard rijden zorgt het vaakst voor veel overlast onder buurtbewoners, 16 procent van de inwoners heeft hier in het afgelopen jaar veel hinder door ondervonden. Bij parkeerproblemen en agressief verkeersgedrag gaat het om respectievelijk 6 en 2 procent van de inwoners. In totaal hebben twee op de tien inwoners van Noordenveld in het afgelopen jaar veel verkeersoverlast ervaren, deze groep is groter dan in de veiligheidsregio Drenthe (26%) en Nederland (31%).

Indicator	Jaar			
	2018	2019	2020	2021
Verkeersoverlast				
Parkeeroverlast	41	33	31	43
Verkeerstremmingen	20	20	10	10
Ongevallen				
Materiele schade	110	102	78	81
Letsel	34	26	30	29
Dodelijke afloop	1	3	3	0
Rijden onder invloed	50	60	41	20

Tabel 4.1: Verkeersveiligheid, vergelijking 2018-2021. Bron: Politiecijfers.

In tabel 4.1 is te zien dat het aantal meldingen van parkeeroverlast redelijk gelijk aan elkaar blijven. Het aantal overlast door verkeerstremmingen is vanaf 2020 voor de helft gedaald. Het aantal ongevallen met materiele schade is sinds 2018 gedaald. De verklaring voor de daling in het aantal meldingen dat bij de politie gedaan wordt voor ongevallen met uitsluitend materiële schade is dat voor deze ongevallen tegenwoordig geen politie-inzet meer vereist is. Dit wordt door de verzekering afgehandeld. De verkeersongevallen met letsel en de verkeersongevallen met een dodelijke afloop zijn nagenoeg gelijk gebleven. Het aantal constatering die de politie heeft gedaan voor rijden onder invloed is sinds 2018 gedaald.

4.2 Brandveiligheid

Dit veiligheidsthema heeft enerzijds betrekking op de ontwerptechnische en gebruikstechnische brandveiligheid van bepaalde soorten gebouwen (woongebouwen en gebouwen met een horecabestemming) en anderzijds op de voorwaarden voor effectieve repressie (bestrijding van brand). Om de brandveiligheid te borgen zien gemeente en brandweer toe op pro-actie en preventie en geven voorlichtingen aan doelgroepen. Daarnaast prepareert de brandweer zich op de bestrijding van branden.

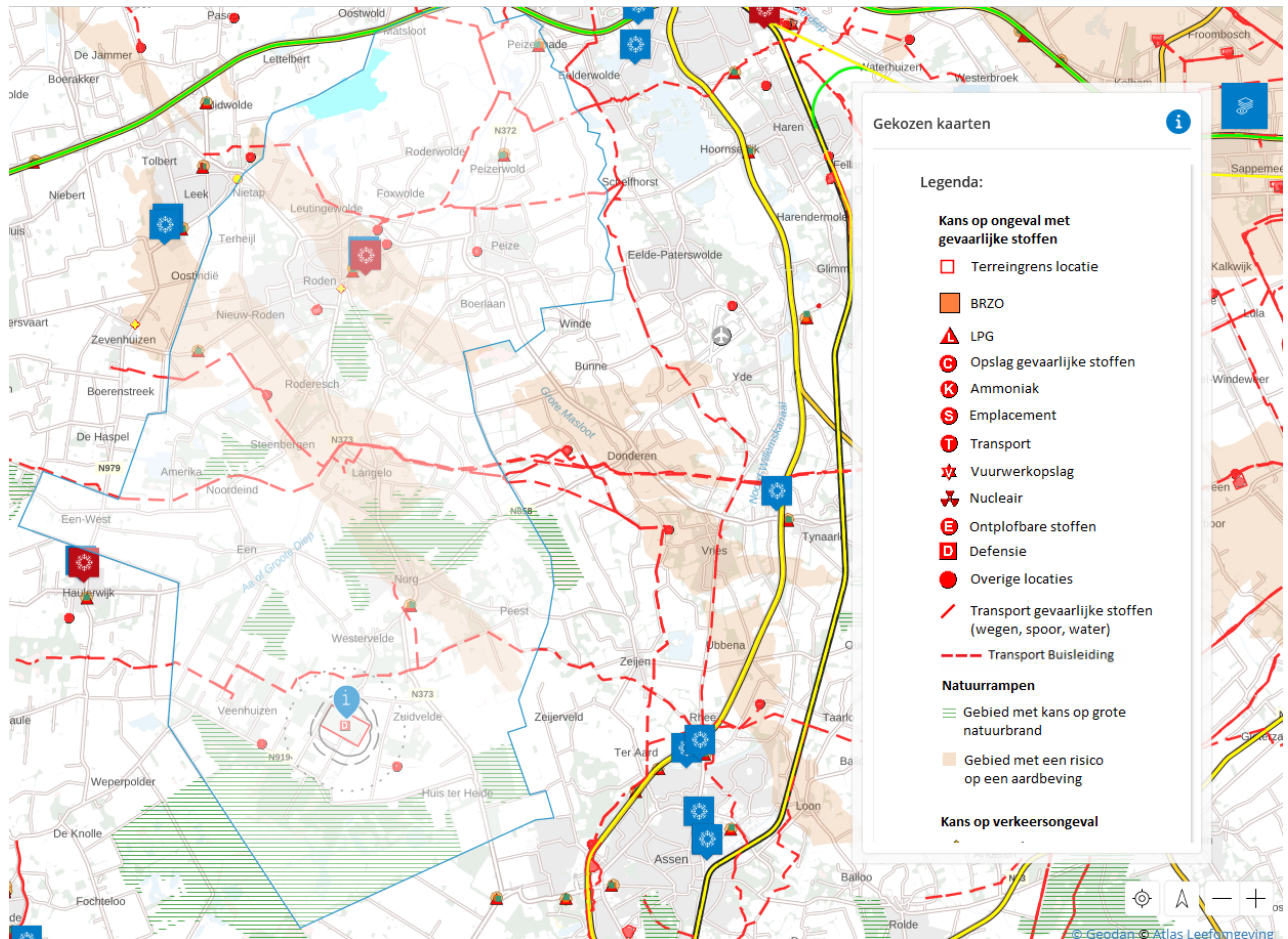
Indicator	Jaar			
	2018	2019	2020	2021
Brand	40	33	55	51
Brandstichting	10	3	6	4

4.2: Brand en brandstichting, vergelijking 2018-2021. Bron: Politiecijfers.

In tabel 4.2 is een lichte stijging van het aantal branden, dat bij de politie geregistreerd zijn, te zien. Het aantal brandstichtingen is vanaf 2018 gedaald. Preventief voorbereiden op een brand blijft belangrijk. Wat hierbij ondersteunt is dat sinds 1 juli 2022 het verplicht is om een rookmelder op iedere verdieping van het huis te plaatsen.

4.3 Externe veiligheid

Bij dit thema staan de risico's van gevaarlijke stoffen centraal. Gevaarlijke stoffen worden opgeslagen en/of bewerkt in inrichtingen en vervoerd via weg, water, spoor, lucht en buisleidingen. Te onderscheiden zijn het groepsrisico (GR) en het plaatsgebonden risico (PR). In beide gevallen gaat het om de 'naar buiten gerichte' veiligheidsrisico's van de gevaarlijke stoffen.

Figuur 4.1: Externe veiligheid. Bron: Risicokaart

De gemeente Noordenveld kent vijf lpg-stations. Bovendien zijn er bij zwembaden en een aantal bedrijven en campings gevaarlijke stoffen aanwezig. Tevens loopt door de gemeente een route voor munitietransport naar het munitiedepot in Veenhuizen. In Langelo wordt door de NAM ondergronds gas opgeslagen.

Fochteloërveen en de bossen rond Norg, Langelo en onder Roden zijn gebieden met een kans op grote natuurbrand. Bij hevige regenval is het noorden van Noordenveld (Peizermade e.o.) vanwege de lage ligging gevoelig voor wateroverlast. Dit gebied is ingericht als waterbergingsgebied.

4.4 Rampenbestrijding en crisisbeheersing

De voorbereiding op mogelijke rampen en crises staat centraal in dit veiligheidsthema. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de bevolkingszorg, brandweezorg, rampenbestrijding, crisisbeheersing en geneeskundige hulpverlening, maar zijn wettelijk verplicht om dit uit te laten voeren door de Veiligheidsregio Drenthe. Het op peil hebben en houden van het proces bevolkingszorg is in dit verband een zelfstandige verplichting door de gemeente.

Indicator	Jaar			
	2018	2019	2020	2021
GRIP meldingen Noordenveld	0	1	1	1
GRIP Meldingen Drenthe	9	8	10	5

Tabel 4.3: Aantal GRIP meldingen. Vergelijking 2018-2021. Bron: Veiligheidsregio Drenthe.

Bij de voorbereiding en preparatie op rampen en calamiteiten is de Veiligheidsregio Drenthe een belangrijk samenwerkingsverband. Samen met de deelnemende gemeenten uit Drenthe bereidt Noordenveld zich voor op rampen en calamiteiten. Binnen gemeente Noordenveld is er gemiddeld één keer per jaar sprake van een Gecoördineerde Regionale Incidentenbestrijdingsprocedure (GRIP) incident. De GRIP structuur is er om de opschaling van de hulpdiensten ordentelijk te organiseren en zorgt voor een goede afstemming tussen de hulpdiensten. Afgelopen jaren hebben we te maken gehad met een bosbrand, brand bij een fietsenwinkel en een ongeval met een munitiewagen. Binnen Veiligheidsregio Drenthe vindt er gemiddeld 8 keer per jaar een GRIP incident plaats. Uitzonderlijk is de GRIP 4 situatie die in 2020 en 2021 speelde door het coronavirus.

4.5 Huidige aanpak fysieke veiligheid

Verkeersveiligheid

De kaders voor het verkeersveiliger maken van de gemeente Noordenveld zijn vastgesteld in het Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan. Op basis van een jaarlijks uitvoeringsprogramma, meeliftprojecten en herinrichtingen worden maatregelen uitgevoerd. Indien er bij de politie veel meldingen binnenkomen van verkeersoverlast treedt de politie hierover in overleg met buurtverenigingen en de gemeente. In overleg wordt bepaald of en eventueel welke maatregelen genomen moeten worden.

Brandveiligheid

De gemeente controleert op basis van het integraal beleid vergunningverlening, toezicht en handhaving onder meer omgevingsvergunningen op brandveilig gebruik. Deze vergunning heeft als doel het verkleinen van de kans op brand en ongevallen bij brand. De voorwaarden die worden gesteld zijn gericht op de veiligheid van mensen (vaste gebruikers, bezoekers) en de directe omgeving van het bouwwerk. De zwaarste categorie bouwwerken worden samen met de Veiligheidsregio Drenthe gecontroleerd. Hierbij valt te denken aan bijvoorbeeld gevangenissen. Repressief optreden bij brand wordt verzorgd door de Veiligheidsregio Drenthe. In Noordenveld zijn 4 brandweerposten die bemand worden door vrijwilligers: Peize, Roden, Norg en Veenhuizen. Tevens wordt er aandacht besteed aan goede voorlichting en communicatie over de eigen verantwoordelijkheid en het stimuleren van het gebruik van brandmelders.

Externe veiligheid

Voor inrichtingen is het Besluit externe veiligheid inrichtingen (Bevi) het belangrijkste toetsingskader. Daarnaast is er een specifieke wetgeving voor opslag van vuurwerk en munitie. Voor het transport van gevaarlijke stoffen is met name de Wet vervoer gevaarlijke stoffen relevant. De gemeente heeft een risicoanalyse en een bijbehorende risicokaart met kwetsbare objecten en bedrijven met gevaarlijke stoffen.

Crisisbeheersing en ramenbestrijding

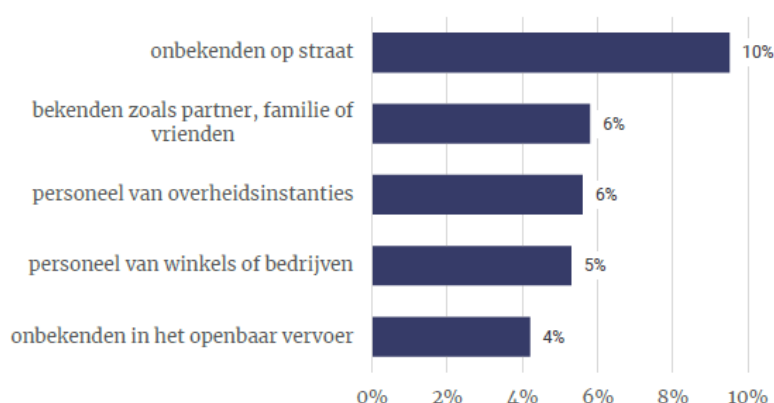
In het regionaal crisisplan zijn taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden beschreven op het gebied van rampenbestrijding en crisisbeheersing in Drenthe. Dit plan is ook geldig voor de gemeente Noordenveld. De gemeentelijke organisatie, in crisismanagement Bevolkingszorg genoemd, is als volgt georganiseerd. De algemeen Commandant Bevolkingszorg (ACBZ) is belast met leiding geven aan het team bevolkingszorg. Het team bestaat verder uit de verschillende onderdelen: Communicatie, publieke zorg, omgevingszorg, herstell zorg en ondersteuning. Naast de algemeen commandant is er nog een informatiemanager en een officier van dienst bevolkingszorg. De officieren van dienst draaien elke week een piketdienst in Noord-Drents verband (Aa en Hunze, Assen, Tynaarlo en Noordenveld). Elke gemeente is één keer per maand aan de beurt. Noordenveld kent drie functionarissen officier van dienst bevolkingszorg. De leden van deze crisisorganisatie komen regelmatig bij elkaar om opgeleid, getraind en geoefend te worden. Dit wordt in samenwerking met de Veiligheidsregio gedaan. De veiligheidsregio biedt daarnaast diverse webinars, planvorming en trainingen aan om te volgen, zodat de leden van de crisisorganisatie bekwaam blijven.

Hoofdstuk 5. Integriteit en veiligheid

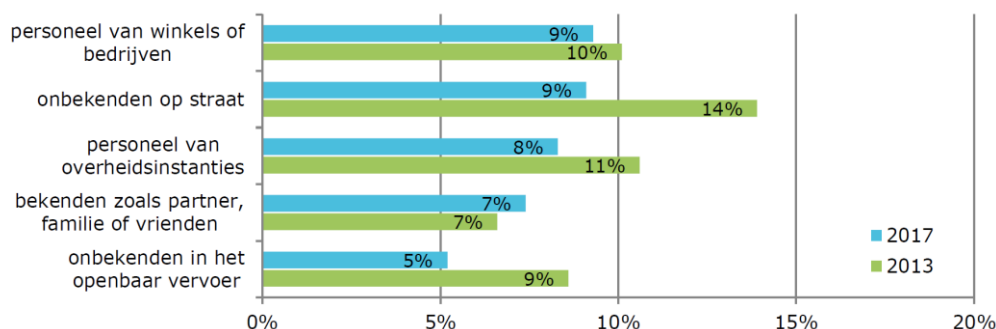
In dit veiligheidsveld gaat het om de verschijnselen die een inbreuk vormen op de belangrijke regels en afspraken in het kader van de integriteit, veiligheid en stabiliteit van de samenleving. In potentie hebben de thema's van dit veiligheidsveld een omvangrijk veiligheidseffect. Ze kunnen in meest extreme vorm fundamenteel ontwrichtend werken. Thema's die binnen dit veiligheidsveld vallen zijn polarisatie en radicalisering, georganiseerde criminaliteit, veilige publieke taak en ambtelijke en bestuurlijke integriteit.

5.1 Radicalisering en polarisatie

Dit veiligheidsthema gaat over de ideologische groepen/stromingen in de samenleving die dermate geradicaliseerd zijn, dat zij een bedreiging vormen of kunnen gaan vormen voor de veiligheid. Sprake kan zijn van dreigend geweld. Voorbeelden hiervan zijn contraterrorisme, links-extremisme, terrorisme en dierenrechtenradicalisme.

Figuur 5.1: percentage inwoners dat wel een respectloos wordt behandeld door... Bron: Veiligheidsmonitor 2021

Figuur 5.2: Percentage inwoners dat wel een respectloos wordt behandeld door... Bron: Veiligheidsmonitor 2017

Bovenstaand figuur gaat over het percentage inwoners dat wel eens respectloos wordt behandeld door bijvoorbeeld onbekenden op straat of bijvoorbeeld personeel van winkel of bedrijven. Met respectloos gedrag wordt gedrag bedoeld waarbij de grenzen van fatsoen worden overschreden. Van de verschillende soorten respectloos gedrag, komt respectloze behandeling door onbekenden op straat volgens de inwoners van Noordenveld het vaakst voor (10%), gevolgd door respectloos gedrag door bekenden en door personeel van overheidsinstanties (beide 6%). Vier procent van de Noordenvelders geeft aan dat zij wel eens respectloos zijn behandeld door onbekenden in het openbaar vervoer. Respectloos gedrag door onbekenden op straat, onbekenden in het openbaar vervoer en door personeel van winkels of bedrijven komt in Noordenveld minder vaak voor dan gemiddeld in Nederland. Ten opzichte van 2017 zijn de meeste cijfers gedaald behalve gedrag van onbekenden op straat. Deze is met één procent gestegen.

Sinds de uitbraak van het coronavirus heeft het al langer bestaande maatschappelijk ongenoegen zich online en offline verder gemanifesteerd en verhard. Maatschappelijk ongenoegen is een gevoel van angst, onzekerheid, onvrede, of miskenning ten gevolge van ongrijpbare fenomenen, zoals onder andere globalisering, klimaatverandering, migratie en ongelijkheid. Er zijn verschillende vormen van maatschappelijke onrust. Uiteenlopend van vreedzame en kleinschalige demonstraties tot radicale, strafbare en grootschalige acties.

Sinds de uitbraak van het coronavirus is de maatschappelijk onrust toegenomen en zijn er vaker acties tegen bijvoorbeeld de overheid (in het algemeen) of tegen een specifiek overheidsbeleid. Dit kan bijvoorbeeld tegen de coronaregels zijn of de boerenprotesten. Binnen gemeente Noordenveld zijn er afgelopen jaren ook demonstraties geweest zoals fakkeloptochten en boerenvlaggenprotesten.

5.2 Georganiseerde criminaliteit

In dit veiligheidsthema gaat het om vormen van georganiseerde criminaliteit die zich manifesteren in

Indicator	Jaar			
	2018	2019	2020	2021
Bezit				
Harddrugs	3	4	2	2
Softdrugs	23	23	5	5
Handel				
Harddrugs	4	3	2	2
Softdrugs	6	4	2	5
Drugsafval	0	0	1	3
Kinderpornografie	0	1	1	2
Bezit wapens	1	0	2	2
Cybercrime	9	20	30	42

gemeenten en die misbruik maken van gemeentelijke voorzieningen en beschikkingen. Hierbij kan sprake zijn van verwevenheid van onder- en bovenwereld en van witwassen. Misdaadbranches die het betreft zijn bijvoorbeeld drugshandel, vastgoedfraude en mensenhandel.

Tabel 5.1: Georganiseerde criminaliteit, vergelijking 2018-2021. Bron: Politie cijfers.

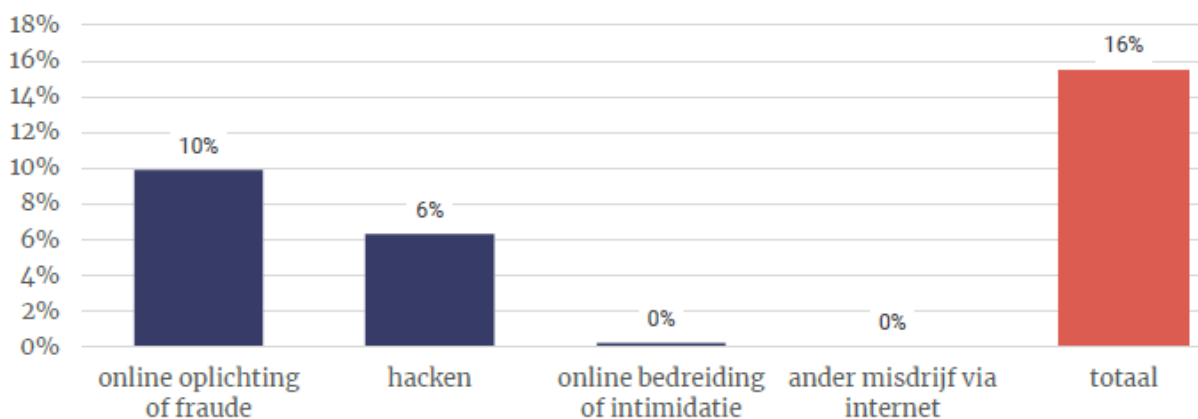

Politie | 2017 - 2021

Figuur 5.3 Drugdelicten: drugsvervaardiging, -handel en -bezit: Bron: waar staat je gemeente - politie

De gemeente Noordenveld kent een aantal branches waarbij extra alertheid ten aanzien van dit thema geboden is. Dit zijn bijvoorbeeld prostitutie inrichtingen en horecagelegenheden. Ten aanzien van gokhallen en coffeeshops hanteert de gemeente een 0-beleid. Voor een aantal specifieke vergunningen wordt standaard de wet Bibob toegepast.

Uit tabel 5.1 is te zien dat het bezit van het aantal softdrugs in 2020 en 2021 flink is gedaald. De overige cijfers zijn vrijwel gelijk gebleven, behalve het aantal meldingen van Cybercrime. Dat is gestegen van 9 in 2017 naar 42 in 2021.

Figuur 5.4 slachtofferschap online criminaliteit. Bron: Veiligheidsmonitor

In totaal is 16 procent van de inwoners van Noordenveld in het afgelopen jaar slachtoffer geworden van online criminaliteit. Online oplichting of fraude kwam hierbij het vaakst voor (10%), gevolgd door hacken (6%). Online bedreiging of intimidatie en andere misdrijven via internet kwamen, in ieder geval onder de personen in de steekproef, (vrijwel) niet voor.

Van de verschillende soorten online oplichting of fraude kregen de inwoners van Noordenveld het vaakst te maken met aankoopfraude (8,1%). Voor de overige vormen van online oplichting - illegaal gebruik van persoonsgegevens, verkoopfraude, fraude betalingsverkeer en phishing - geldt dat het slachtofferschap op 1 procent of lager ligt.

Onder slachtoffers van online criminaliteit in Noordenveld ondervond 9 procent emotionele, psychische of financiële problemen als gevolg van het delict. Financiële problemen kwamen hierbij het vaakst voor (6%). Drie procent van de slachtoffers van online criminaliteit ervoer emotionele of psychische problemen als gevolg van het delict.

5.3 Veilig Publieke Taak

Werknemers met een publieke taak kunnen met regelmaat te maken krijgen met agressie en geweld tijdens het uitvoeren van hun werkzaamheden. Dat geldt voor werknemers van gemeenten, maar ook voor de werknemers met een publieke taak buiten de gemeente. Agressie en geweld kunnen niet alleen grote persoonlijke gevolgen hebben voor medewerkers en politieke ambtsdragers, ook de goede uitoefening van de publieke taak kan in het gedrang komen.

Het programma Veilig Publieke Taak beoogt agressie en geweld tegen functionarissen met een publieke taak tegen te gaan. Ongeveer 3 à 4 maal per jaar wordt er officieel melding gedaan. In het kader van het agressieprotocol van de gemeente Noordenveld van geweld (zowel fysiek als verbaal) tegen functionarissen van de gemeente.

In de gemeente Noordenveld is geen sprake van notoire geweldplegers. Het komt wel voor dat men zich verzet tegen de politie, maar dit is incidenteel. Agressief gedrag naar de politie toe komt vaak voor tijdens horecatijden of evenementen. Hierbij is er vaak sprake van alcohol- en drugsgebruik als oorzaak van de agressie.

5.4 Ambtelijke en bestuurlijke integriteit

Er is sprake van een integriteitsschending als een medewerker (incidenteel of structureel) in strijd met de voorschriften van een organisatie handelt of op andere wijze de normen en waarden niet naleeft. Integriteitsschending kan het gevolg zijn van belangenverstrengeling, maar ook van niet-intentionele verrommeling van procedures. Dit laatste geval ontstaat de integriteitsschending min of meer 'per ongeluk'. Integriteitsschendingen kunnen de veiligheid in gevaar brengen doordat daardoor fysiek gevaarlijke situaties ontstaan of in stand blijven (bijvoorbeeld een onterecht verkregen vergunning voor onveilige gebouwen), criminele groepen extra bewegingsruimte krijgen (wanneer geen Bibob-procedure toegepast) en ambtenaren of bestuurders kwetsbaar worden voor verder aantasting van hun integriteit.

Er zijn geen signalen van misstanden met betrekking tot het lokaal bestuur die een bedreiging vormen voor de integriteit van het lokaal openbaar bestuur.

5.5 Huidige aanpak integriteit en veiligheid

Radicalisering en polarisatie

De gemeente Noordenveld is aangesloten bij het convenant 'persoonsgerichte aanpak voorkoming radicalisering en extremisme'. Dit houdt in dat in elke casus waarbij radicalisering speelt zal moeten worden gezien welke aanpak en welke interventies nodig zijn. Dat vergt een persoonsgerichte aanpak en vereist nauwe samenwerking tussen de verschillende instanties en disciplines. Op basis van de specifieke omstandigheden van het geval wordt per casus bekeken op grond van objectieve criteria of een persoonsgerichte, integrale benadering van het subject noodzakelijk is. Indien dit het geval is, wordt voor elke casus beoordeeld welke instanties betrokken dienen te worden bij de aanpak, en door welke instanties relevante gegevens verwerkt moeten worden. Het is van belang dat deze gegevensverwerking rechtmatig en zorgvuldig geschiedt en dat geheimhouding van de persoonsgegevens die de partners aan elkaar verstrekken wordt gegarandeerd. Dit wordt met de afspraken uit het convenant beoogd.

Eén keer in de drie maanden sluit de ambtenaar openbare orde en veiligheid aan bij het Contra-terrorisme, Extremisme en Radicalisering (CTER) overleg van de politie. Dit is op Noord-Drents verband. Hierin worden trends rondom radicalisering en polarisatie in Noord-Nederland besproken.

Georganiseerde criminaliteit

Georganiseerde criminaliteit, ook wel ondermijnende criminaliteit, is over de grenzen van de gemeente Noordenveld heen georganiseerd. Door deelname in samenwerkingsverbanden probeert de gemeente Noordenveld georganiseerde criminaliteit tegen te gaan. Het Regionaal Informatie en Expertise Centrum (RIEC) is hierin een belangrijk samenwerkingsverband. Het RIEC, gemeenten, politie, Openbaar Ministerie en de Belastingdienst werken samen om integraal de georganiseerde criminaliteit tegen te gaan. Bij thema's zoals mensenhandel, drugscriminaliteit en Jeugdcriminaliteit aanwas wordt middels het RIEC de samenwerking gezocht.

Tevens is in de gemeente Noordenveld Bibob-beleid ingevoerd. Bibob staat voor Bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur. Het beleid is een (preventief) bestuursrechtelijk instrument. Als er ernstig gevaar dreigt dat bijvoorbeeld een vergunning wordt misbruikt, kan het bevoegd orgaan de aanvraag weigeren of de afgegeven vergunning intrekken. Zo wordt voorkomen dat de gemeente criminele activiteiten faciliteert. Om de mate van het gevaar te bepalen kan er een advies worden aangevraagd bij het Landelijk Bureau Bibob. In regionaal (Drents) verband werkt Noordenveld samen met de ketenregisseur mensenhandel op het terrein van uitbuiting en mensenhandel.

Beleidsregel hard- en softdrugs

De illegale hennepcultuur en de handel daarin kan voor veel overlast, verloedering en gevaarzetting in woonwijken zorgen. Bij de aanpak van de teelt en handel in drugs worden naast strafrechtelijke maatregelen ook bestuursrechtelijke maatregelen ingezet. Strafrechtelijke sancties richten zich op bij de verkoop betrokken personen. Het beëindigen van de illegale teelt, verkoop en de overlast gevende situatie wordt daarmee niet altijd beëindigd. De bestuursrechtelijke maatregel, die door de burgemeester wordt opgelegd, richt zich op de bij overtreding betrokken woningen en lokalen, waardoor het beëindigen van de illegale overlast gevende situatie kan worden bereikt en de rust in een wijk terugkeert.

Veilig publieke taak

Functionarissen van de gemeente krijgen jaarlijks cursussen en trainingen aangeboden in het kader van agressie en geweld. In voorbereiding op de jaarwisseling en de Rodermarkt is er extra aandacht voor dit thema. Met de betrokken instanties worden afspraken gemaakt over het overheidsoptreden. Bijvoorbeeld tijdens de jaarwisseling over de handelswijze bij het aantreffen van illegale vreugdevuren en tijdens de Rodermarkt over inzet van ambulancepersoneel en/of functionarissen van het Rode Kruis tijdens de activiteiten. Bij geweld tegen politieambtenaren wordt het zogenaamde GTPA-traject opgestart. Dit staat voor Geweld tegen politieambtenaren.

Ambtelijke en bestuurlijke integriteit

De gemeente beschikt over een meldpunt integriteit. Eveneens is er een gedragscode voor functionarissen die bij de gemeente werkzaam zijn. Personen die in dienst komen bij de gemeente Noordenveld leggen een ambtseed/gelofte af.